

פרוטוקול מס' 210

מישיבת ועדת הכספים

שהתקיימה ביום ה', א' בכסלו, תשמ"ו, 14.11.85, שעה 10:00

חברי הוועדה:

נכחו:

- י. ארידור - מ"מ היו"ר
- א. אבוחצירא, י.ז. אמיר, י. ארצי, מ. בר-און
- פ. גרופר, א. ויינשטיין, י. מצא, ע. עלי,
- ר. פנחסי, י. צבן, ג. שפט, ד. תיכון

מוזמנים:

- ע. אמוראי - סגן שר האוצר
- א. כהן, א. גיבטון - משרד האוצר
- מ. דוידוביץ, ר. גולן, א. בן-עזרא - משרד התמ"ת
- י. אשל, א. שמאי - התאחדות התעשיינים
- ת. פנחסוביץ - משרד המשפטים

- א. דמביץ - יועץ משפטי לוועדה
- ס. אלחנני - כלכלנית הוועדה

מזכיר הוועדה:

א. קרשנר

קצרנית - ש. לחוביצקי

סדר היום:

- א. חוק לעידוד השקעות הון, (תיקון מס' 26), התשמ"ה-1985.
- ב. הצעות לסדר היום של חברי הוועדה.

-365-

(2.12.85 ביום א' ק"ג)

אני מתכבד לפתוח את הישיבה. הנושא הראשון
על סדר היום:

היו"ר י. ארידור:

חוק לעידוד השקעות הון, (תיקון מס' 25), התשמ"ה-1985

במצאת עמנו משלחת התאחדות התעשיינים ותחילה

בשמע את נציגיה. בבקשה.

י. אשל:

אנו רוצים להסב את תשומת לב חברי הוועדה
לכמה בקורות שחלקן הובאו לידיעת הוועדה
בהזדמנויות קודמות בעל-פה וגם בכתב, בתסקיר שחילקנו אשר עסק בנושא של מלאי
ההון בתעשייה, השקעות בתעשייה וכדומה. התסקיר כלל גם כמה מסמכים שהראו
בסטטיסטיקות רשמיות את מה שקרה באותן שנים. אני מבקש לומר במספר מלים את
דעתנו בתחום הזה.

אנו מצויים היום, במרבית מפעלי התעשייה,
במצב בו בגלל המצב בשוק המקומי בעשים מאמצים נוספים למאמצים שנעשו בעבר
על-מנת להגביר את היצוא. המאמץ מתקיים הן במפעלים שכבר מייצאים ויש מפעלים
רבים הרוצים להצטרף למפעלים המייצאים, דבר שאולי לא היה מקובל כל-כך בעבר.
אם כן יש גם הרחבת המאמץ ליצוא במפעלים שכבר עוסקים בכך ויש גם מעבר ליצוא
מצד מפעלים שלא עסקו בכך בעבר. הדבר מחייב התארגנות טכנולוגית מהירה
והדבר הזה גורם לכך שמורגש צורך חזק בתיגבור מערך ההשקעות של מפעלי
התעשייה. תהליך של השקעות בתעשייה הוא תהליך שאינו מניב פירות מידיים אלא
רק לאחר שנים ומאליו מובן שגם אם קיימת סברה שתהליך הצמיחה במשק צריך
להמתין עד שהמערכת המשקית תתייצב, הרי תהליך של השקעות הואיל ואינו מניב
פירות מידיים צריך להתחיל בו ולעודד אותו כבר היום. מכאן נובע, לדעתנו,
הצורך במקורות הון ואלה יכולים לבוא מאחד משני מקורות או מהמקורות הפנימיים
של החברה התעשייתית עצמה או ממקורות חיצוניים. יש שני סוגי רווח ממקורות
פנימיים: א) רווח לאחר מס; ב) הוצאות שאינן מזומן כמו קרבות פחת.
אם נסתכל על מה שקרה בשני המקורות האלה בתקופה האחרונה נמצא שבגלל
סיבות רבות הרווח שלאחר המס שנותר בידי מפעל תעשייתי ואשר יכול לשמש
כמקור להשקעות הצטמק, הן משום שהרווחיות הצטמקה והן משום שיש יותר שותפים
לרווחיות הזאת. לא צריך להזכיר את המס הנוסף שהוטל בעקבות החקיקה, מס היסוף
וכיוצא בזה. כל אלה גרמו לכך שאם מפעל תעשייתי נותר בכלל עם רווח לאחר
השקעות הרי הרווח הזה הצטמק, כשאתם ודאי מכירים מקרים רבים בהם בכלל לא
נותר רווח. מקור שני, כפי שאמרתי, הוא הפחת. הרבה מהצעות שטיינברג קויימו,
אך ישנה אחת מההמלצות שלא קויימה והיא זו: ועדת שטיינברג המליצה להקים
ועדה ממלכתית שתבחן את שיעורי הפחת והוועדה לא הוקמה. שיעורי הפחת לפי
חקיקת שטיינברג החזירו אותנו לשיעורי פחת שאין להם אח ורע בעולם המתועש.
מכאן שהמקורות הפנימיים העומדים לרשות החברה התעשייתית הצטמקו במידה רבה,
אם בכלל נותר מהם משהו.

אשר למקורות החיצוניים - גם כאן חלו שינויים

שוניים. כזכור לכם נעשה שינוי בצורה אשר בה ניתנות ההלוואות לצרכי השקעות
מטעם הרשויות הממלכתיות, כאשר במקום לתת הלוואות שאחד המרכיבים שלהם הוא
ריבית מסובסדת נותנים במקום ההלוואה המסובסדת את המרכיב המסובסד בצורת מענק.
אחד מהדברים הוא חישוב ההמרה; שערי הריבית שעל-פיהם חישוב את מערך הסנסוד
הם לא נכונים. אם משנים את השער המסובסד הזה לשער ריבית שוק ועושים את
החישוב על-פי שער שוק - אפשר להראות שמרכיב הסנסוד נמוך ומכאן שגם המענק
הניתן נמוך. החישוב של שער הריבית בהלוואות צמודות דולר הוא של 16% והלוואות
צמודות מדד 7.5%. לחישוב הזה של שער הריבית דומה מה שאירע עם מחיר העגבניות,
היינו שאפשר להתחיל ב-800 שקל לקילוגרם כשבפועל המחיר היה יקר בהרבה יותר.
מכל מקום, זהו אלמנט אחד.

מ. בר-און:

אתה מציין שיש ירידה בהשקעות. לכך יכולים להיות מספר גורמים והם: תנאי העידוד שאנו מדברים עליהם, הריבית הגבוהה או זמינות ההון ויכול להיות גורם שלישי - ציפיה לזמינות שווקים, גם פנימיים וגם חיצוניים. יכול להיות גם גורם רביעי - המתנה כדי לראות מה יקרה במשק. אני מבקש שתרחיב קצת יותר את הנושא.

ד. תיכון:

בשעתו ביתן מעצק הישבון בשיעור של 5%. מה לדעתכם עלול לקרות עם המעצק הזה לא יינתן? מי עלול להרוויח מכך? היצור המקומי או היבוא?

א. שמאי:

ממה זובעת הירידה? - היא זובעת מכמה אלמנטים. אלמנט אחד - הזמינות. לפני כשנתיים-שלוש היתה הורעה של בן-עמי צוקרמן אשר בחנה את נושא עידוד ההשקעות והיא הלכה בכיוון של ביטול ההלוואות, אבל בד בבד עם ביטול ההלוואות היא אמרה שחייבים להבטיח את זמינות האשראי לתעשייה. אם אתה לוקח מפעל באיזור מרכז הארץ שקיבל 40% הלוואה - היום הוא מקבל במקום 40% הלוואה 3,4% מעצק. כלומר לאתו מפעל חסר בקש-פלו את אותם 37%. זה נתח נכבד שחסר בזמינות, אשר היה קודם ולא קיים היום. גם בתנאי העידוד כשלעצמם חלה הרעה. אם אומרים שהריבית האקטיבית היא 7,5%, זאת אומרת שכאילו אומרים לבעל מפעל קח את המעצק ומצא הלוואה צמודה למדד בריבית של 7,5%. זה לא מקובל, זה לא מצוי בשוק. בזמנו נאחזו ב-7,5% האלה כי אמרו שחוק הריבית קובע שאסור לקחת יותר מ-7,5% ריבית, צמוד. היו עושים תרגילים וגם היום עושים תרגילים בכל הנוגע לקבלת הכסף, כמו: בתיבתו יום לפני המדד, עמלות, קו אשראי וכיוצא בזה. ועדת הכספים אישרה לפני 3 חודשים העלאה של הריבית, לפי חוק הריבית ל-13%.

ד. תיכון:

זה היה לפני שלושה חודשים. העלינו מ-7,5% ל-13% כשהדבר התייחס בעיקר לבנקים למשכנתאות.

א. שמאי:

על הלוואות צמודות מדד היתה מגבלה, על הלוואה דולרית לא. אמרו ש-7,5% זו הריבית שצריכה להיות ואני אומר שגם הריבית הזאת לא רלוונטית. לכן, בואו תעלו את שיעור המעצק הגלום כי גם היום כשמדובר בקבלת הלוואות צמודות מדד עם ריבית של 12,5% לא ניתן להשיג כסף.

לשאלה של חבר-הכנסת תיכון בנושא מעצק ההישבון - בזמנו היה הסדר של החזר מסים עקיפים ובאו ואמרו שזה מאד מסובך לבדוק כמה מסים עקיפים שולמו ובמקום זה הוחלט לתת מעצק הישבון של 5% שאמור לכסות על המסים העקיפים האלה. יכול להיות שהיה תהליך מסויים כשחלק מהמסים העקיפים ירדו. ה-5% כמעצק היו גם אז, לטעמנו, במוכים מדי. אני אומר: בואו נסתכל על כל סל ההטבות - בגביית גובה המעצק הגלום בחלק המסובסד של ההלוואה לקחתם מאתנו כמה אחוזים; באותם מקרים ששער הריבית המכסימלית עלה אומרים, זה לא מעביין, ובשארם דבקים באותם 7,5% של חוק הריבית הישן.

ד. תיכון:

בדמה לי שלא עבית על שאלתי.

י. שלון:

חבר-הכנסת תיכון שאל מה יקרה אם יבטלו את ה-5% מעצק הישבון.

להערכתנו, תזופת ההשקעות בתעשייה צריכה לכסות את כל מגוון הפעילויות של התעשייה בארץ ויש לזה השלכות לגבי רמת התעסוקה בתעשייה וכיוצא בזה. קשה מאד לומר, בלי לבחון את הנושא בצורה יותר מפורטת, איזה סגמנט בתעשייה יותר רגיש לאותם 5% ואיזה סגמנט פחות רגיש לכך.

כללית, אנו מציגים תמונה לפיה מקורות ההון הכלליים והחיצוניים הצטמקו מאד ובקשתנו היא שלא יצמקו אותם יותר.

מענק ההישבון ניתן לכולם? מ. בר-און:

הוא ניתן לכל מי שעומד בקריטריונים. י. שלו:

אני מודה לנציגי התאחדות התעשיינים. הוועדה תיקח לתשומת לב את הערותיכם. היו"ר י. ארידור:

אנו עוברים להצעות לסדר.

ב. הצעות לסדר של חברי הוועדה

י. צבן:
פנתה אלי קבוצה של הורים שכולים והמלצתי בפניה להפנות את הפניה אל כל חברי הכנסת. בדמה לי שחברים אחדים כבר קיבלו את הפניה. מדובר בהורים שכולים של חללי צה"ל שמבקשים שהמיסוי המיוחד על דירות לא יחול עליהם.

ד. תיכון:
עירית ירושלים, לדוגמא, החליטה אתמול שהמיסוי הזה יחול על בעלי דירות שיש להם דירות בשטח של מעל ל-110 מטר מרובע.

י. צבן:
את הנימוקים לבקשת אותה קבוצת הורים חברי הוועדה ודאי קראו במכתבים. אנו יודעים מה עובר על המשפחות האלה. אני מציע שבנקוט איזו יוזמה בנושא זה. אנו אמנם לא צד ישיר לעבין, אך אני חושב שאנו יכולים לחוות את דעתנו בנושא.

ד. תיכון:
לפי החלטת הממשלה הביצוע הוטל על העיריות, באישור שר הפנים.

היו"ר י. ארידור:
במה שקשור לעמדת ועדת הכספים לנושא - אשאיר זאת ליושב-ראש הקבוע של הוועדה, אשר יחליט בקשר לקיום הדיון.

י. צבן:
השאלה לכמה זמן ייעדר היושב-ראש הקבוע מהארץ.

בולד לו נכד שני והוא נסע לנרית. היו"ר י. ארידור:

אני מבקש שיעדכו אותנו בכל מה שבוגע למס המוטל על הדירות. היכן נושא זה עומד כרגע. מ. בר-און:

אני מציע שסגן שר האוצר יערכו אותנו בהמשך. היו"ר י. ארידור:

אני מבקש שיקויים דיון על נושא המיסוי על הדירות. א. ויינשטיין:

על כך יחליט היושב-ראש הקבוע של הוועדה. היו"ר י. ארידור:

א. ויינשטיין:
אני מבקש שתעביר לו את פבייתנו בנושא. בוועדת הכספים אנו דנים על מכלול סל המיסוי המוטל על הציבור, מבחינת העומס שלו, מסים, היטלים, שכר וכל המרכיבים. נדגש שמטילים על הרשויות המקומיות גביה של מס מהציבור - זה מעבייבנו. אנו צריכים לדעת על מה מעמיסים כדי שבשיקולים שלנו בבוגע להטלת היטלים אחרים ניקח את הדברים בחשבון. אנו צריכים לדעת מה הוטל על העיריות, את מי משחררים מההיטל, מה עוד שקראנו שבכמה עיריות ניתנים שחרורים משיקולים פוליטיים. לאור זאת אני מבקש שבקבל החלטה כי אנו מקיימים דיון בנושא.

זו הפררוגטיבה של היושב-ראש הקבוע. יבוא היושב-ראש הקבוע ויחליט.

היו"ר י. ארידור:

הדיון צריך להתקיים לפני ששולחים את החיובים.

א. ויינשטיין:

ג. שפט:

קראתי בעתון השבוע שהשר וייצמן העניק למועצת אום-אל-פחם סכום של עשרת אלפים דולר למטרה מסוימת. בדקתי בתקציבו של השר וייצמן ואין שם יעוד של סכום כזה. היות ולא רציתי לפנות קודם בשאלתה פניתי אל השר כדי לברר את הנושא. אמרתי לו שכך קראתי בעתון והוא אמר שהוא עדיין לא העניק דבר אלא רק הבטיח. שאלתי אותו מהיכן תיקח את הסכום הזה והוא אמר 'בגרד איכשהו מהתקציבים'. האם אפשר לעשות דברים כאלה? האם יש בקשה לתוספת תקציבית?

על כך ישיב סגן שר האוצר.

היו"ר י. ארידור:

ד. תיכון:

יש לי שאלה טכנית. אני רוצה לומר ליושב-ראש הנוכחי שהוא יושב-ראש על-פי כל דין ולא יעלה על הדעת שבעת שחברים שואלים שאלות הוא יאמר: אני מעביר את הנושא לידיעת היושב-ראש הקבוע של הוועדה, אשר אם ירצה יחליט לקיים על הנושא דיון ואם לא - לא. להערכתי, אם זה המצב אין ערך למוסד הזה שנקרא הצעות לסדר היום, מלבד העובדה שהוא משחרר קצת לחץ ואולי בנותן למישהו אפשרות להוציא קומוניקט.

אני חושב שזו זכותו ואולי חובתו של מי שמשמש

כיושב-ראש לקבל החלטות ומאחר והיושב-ראש הנוכחי מרבה לשמש כיושב-ראש מן הדין שיטול לעצמו את הסמכויות ויחליט החלטות.

לגופו של ענין - יש בעיה, באינפלציה יורדת, באשר לשיעורי הקנסות שמטילים מוסדות ממשלתיים וחצי ממשלתיים, חברות ממשלתיות וכיוצא בזה. בשעתו, כשהאינפלציה עלתה מעלה מעלה דאגה ועדה זו והמליצה בפני כמה משרדים ממשלתיים לעדכן את הקנסות על-פי שיעור האינפלציה. כשהמגמה מתחלפת, והיא מתחלפת ללא ספק, הממשלה צריכה להגיש לוועדה המלצה לעידכון שיעורי הקנסות על-פי המתחייב משיעורי האינפלציה היום. הממונה על הכנסות המדינה חוזר ומבטיח שהדבר ייעשה. חלפו 5 חודשים ושום דבר כמעט ולא נעשה.

נעשה.

היו"ר י. ארידור:

בנושא מס הכנסה - נעשה, אך בנושא החשמל, הגאז, המים, הביטוח הלאומי - כמעט שלא נעשה דבר.

ד. תיכון:

לכן אני מציע שכלכלנית הוועדה תכין בייר עמדה בנושא הזה כדי שפנזה לכתובת המתאימה ובדרוש את עידכון הקנסות.

י. צנן:

אני רוצה לשתף אתכם בחוויה מסעירה שארעה לי, הנוגעת לתיפקודו של משרד האוצר. לפני כחודשיים פניתי אל עובד מסויים במשרד האוצר וביקשתי ממנו להמציא לי גתונים לגבי שכרו של עובד שכיר בממשלה והתפתחות השכר הזה, כשמדובר בשכר של עובד בדרגה כ"ב. אותו עובד הפנה אותי אל מר הלל דודאי על מנת שאוכל לקבל את האינפורמציה המאד סודית הזאת. קיבלתי את האינפורמציה לגבי החודשים אפריל, יולי ואוקטובר והיו בידי הגתונים. אתמול טילפנתי אל אותו עובד וביקשתי תיקון של הגתון שמסר לי, מבחינת עידכון ההוצאות, ואמר לי אותו פקיד בכיר באוצר: איני יכול למסור לך את האינפורמציה הסודית, הנוראה הזאת; מבלי שאקבל לכך את אישורו של מר הלל דודאי. פניתי אל מר דודאי והוא כמונן אמר שאין בעיה לקבל את האינפורמציה. שאלתי אותו איזו מן פרוצדורה היא זו והוא אמר: אני שמח מאד שהפקיד הפנה אותך אלי. רבותי, לא ייתכן שחברי ועדת הכספים וחברי כנסת לא יוכלו לקבל אינפורמציה. לא ייתכן שזו תהיה הפרוצדורה ולא ייתכן שנכלה זמבנו בגלל פרוצדורה שכזאת. את האינפורמציה המבוקשת לא הצלחתי לקבל באותו יום כי העובד היה צריך ליצור את הקשר בינו לבין מר דודאי. הזכות של חברי כנסת לקבל מידע ממשרדי ממשלה בפגעת בצורה חמורה ביותר.

סגן-שר האוצר ע. אמוראי:

לשאלת המס על דירות יוקרה -

היו"ר י. ארידור:

מדובר על המס העירוני המוטל עכשיו גם על המשרתים בכוחות הבטחון. ישנה בקשה לשחרר את המשפחות

השכולות ממס זה.

י. צבן:

מדובר על המס המוטל על דירות יוקרה.

סגן שר האוצר ע. אמוראי:

מדובר על מס על דירות גדולות. הממשלה החליטה שההכנסות מהמס הזה ישמשו את הרשויות המקומיות. חוק מסגרת יוכן על-ידי משרד הפנים והמס יהיה מס לצרכי מימון הרשויות המקומיות.

ד. תיכרן:

אני מודיע לך שאתמול החליטה עיריית ירושלים על הטלת המס על דירות גדולות.

סגן שר האוצר ע. אמוראי:

הממשלה הטילה על משרד הפנים להכין זאת עבור הרשויות המקומיות. אם בינתיים היה איזה שינוי והוחלט שכל אחד יבצע זאת במסגרת חוק עזר עירוני - זה ענין שצריך לגרר את הפרוצדורה איך הוחלט לעשות זאת. לשם כך צריך להזמין את שר הפנים ולברר איתו באיזו צורה הוחלט על הניצוץ. הממשלה קיבלה החלטה עקרונית והסמיכה את שר הפנים לפעול בנדרון. הממשלה החליטה על העקרון שיוטל מס כזה כשבניצוץ יש שני עקרונות שצריכים להנחות: (א) סדר הגודל; (ב) ההכנסה תעמוד לרשות הרשויות המקומיות ולא לרשות הממשלה.

עתה אתייחס לשאלת חבר-הכנסת תיכרן בענין הקנסות.

מה שחבר-הכנסת תיכרן אומר או מתכוון לומר הוא שהוא לא והאינפלציה בחמש החודשים הקרובים, עד סוף שנת התקציב תהיה בסדר גודל נמוך באופן יחסי למה שידענו בעבר - ואני מרשה לעצמי לומר שהיא תהיה נמוכה גם באופן יחסי למה שהיא בחודש אוקטובר, שהוא חודש עונתי - הטענה שלו צודקת. הקנסות והזיכויים היו בנויים על אינפלציה יותר גבוהה ועתה יש להוריד את השיעורים. הוחל בתהליך הזה. שלב ראשון בעשה. אני חושב שהוא לא מספיק ואכן במינהל הכנסות המדינה פועלים להמשך המגמה. איני יכול להתייחס למוסד לביטוח לאומי כי אני לא מייצג אותם. מיוזמתי פניתי לבנק ישראל שינהגו כך גם במערכות האחרות, למשל, בנושא זקיפת הריבית. היום זוקפים את הריבית מדי חודש וכשהאינפלציה נמוכה יש לזקוף את הריבית רבעונית, אחת לשלושה חודשים. אני חושב שגם את החיוב באמצעות כרטיסי האשראי, שנגלל האינפלציה הגבוהה בעשה אחת לשנתיים, יש לעשות אחת לחודש, היינו להחזיר את המצב שהיה קודם לפני ששיעורי האינפלציה היו גבוהים.

קריאה:

למה בדיוק הכוונה?

סגן שר האוצר ע. אמוראי:

כשמחייבים אדם, שנמצא בחשבונו בחובה, בתשלום ריבית החיוב היום בעשה אחת לחודש. פעם החיוב היה אחת לשלושה חודשים. פניתי אל בנק ישראל ואמרתי שלפי דעתי אם האינפלציה יורדת צריך לחזור למה שהיה מקובל בעבר, כששיעורי האינפלציה היו נמוכים. נאמר לי שזו גם דעתם והם יפעלו בנדרון. כך שבמוקדם או במאוחר המשק יתאים עצמו לירידת האינפלציה. מינהל הכנסות המדינה מכין הצעה והוא יבוא עמה לוועדת הכספים.

א. ויינשטיין:

באחת הישיבות האחרונות של הוועדה הביא הממונה על הכנסות המדינה הצעה להפחתת הריבית מ-13% ל-10%. והוא אמר שאם לא באשר את הבקשה יפסידו חודש וימשיכו לפעול לפי ריבית של 13%. אישרנו את הבקשה תוך קבלת הבטחה מהממונה שלקראת סוף החודש הזה הוא יביא לנו בקשה להפחתה בוספת.

היו"ר י. ארידור:

בינתיים היתה הבטחה של שר האוצר.

הם אמרו שהם יבואו בסוף פברואר.

א. קרשנר:

האם אתה יכול לתאם מועד לקיום דיון בנושא?

היו"ר י. ארידור:

אני מבקש שמר קרשנר יפנה אל נציבות מס הכנסה או אל הממונה על הכנסות המדינה ויבקש מהם

סגן שר האוצר ע. אמוראי:

לבוא לוועדה כדי להתייחס לנושא.

לגבי הסעיפים האחרים שהועלו אני מבקש שהדברים יועברו בכתב אלינו ואנו נשיב עליהם אחד לאחד.

דיברת על כרטיסי האשראי ועל כך שיש לבצע את החיוב אחת לחודש. האם הדבר יבוצע?

מ. בר-און:

כחבר-הכנסת תיכון אני חושב שהנושא צריך להיות בדין בגזרה רחבה, בכל החזיתות. לעניינים כאלה יש צורך בהכנה מוקדמת. הודעתי שאתמול נקטתי יוזמה ופניתי אל נבק ישראל. פניתי כללה גם התייחסות לנושא כרטיסי האשראי. חשבתי באותו כיוון של חבר-הכנסת דן תיכון.

סגן שר האוצר ע. אמוראי:

אם כך, אני מבקש שיוזמנו לכאן הגורמים המתאימים. חשבתי שהענין גמור, אך אני מנין עתה שלא כך הדבר.

מ. בר-און:

בענין אום אל פחם סגן שר האוצר ייתן תשובה לאחר שמזכיר הוועדה יפנה אליו מכתב בדין.

היו"ר י. ארידור:

ענין הריבית, הבינותי שהוא יבוא במועד קרוב להשלמה בוועדת הכספים. במה שקשור לכרטיסי האשראי - סגן שר האוצר ידווח לוועדה על ההתפתחויות בטיפולו. בענין המסים על דירות של משפחות שכולות - יוזמן לוועדה בציג משרד הפנים והוא ידווח על הנושא.

אני מבקש שבציג משרד הפנים שיוזמן לכאן יתייחס לכל מכלול הנושא.

א. וייבשטיין:

אנו עוברים עתה לדיון בחוק עידוד השקעות הון.

היו"ר י. ארידור:

ג. חוק עידוד השקעות הון (תיקון מס' 25), התשמ"ה-1985 - דיון

בדיון שהתקיים פה לפני שהכנסת יצאה לפגרה וגם בדיון היום העלו נציגי התעשיינים טענות רבות כנגד הצעת החוק ובטענותיהם הם כרכו עניינים שונים שאני לא בטוח שצריך לדון בהם בכפיפה אחת.

א. גיבסון:

אסביר בקצרה את הנימוקים העיקריים. הצעת החוק דבה בשלושה עניינים עיקריים. ראשית, הטלת מגבלה תקציבית על הוצאה שמאשר מרכז ההשקעות, כך שלא יהיו חריגות בתחום הזה וזאת כפי שאנו לא מצפים שיהיו חריגות בתחומים אחרים. שנית, ביטול מענק ההישבון. שלישית, תיקונים טכניים בעיקר, שברובם נועדו להשוות את מצבו של הסקטור התיירותי למצבו של הסקטור התעשייתי, ואלה עניינים שבנוהל בעיקר.

האם אכן הפרשה של ההלוואות בגמרה, כפי שבטען?

מ. בר-און:

זהו בדיוק אחד הנימוקים שהועלו כאן שלא לצורך ושאינן קשורות לנושא זה. ההלוואות לא ניתנות מכוח החוק אלא מכוח החלטה של הממשלה.

א. גיבסון:

אבל ההחלטה בפלה.

מ. בר-און:

א. גיבטון:

אני מנסה להבהיר מה ביסינו להשיג בהצעת החוק הזאת. המטרה הראשונה היא להקטין את תקציב המדינה

כשנושא עידוד השקעות ההון אמור היה לתרום את חלקו לצמצום התקציב, כחלק מהמדיניות הכלכלית. זה היה בדבך עיקרי במדיניות הכלכלית. גם כאן רצינו להביא את התקציב לרמה סבירה, אבל רמה כזאת שתאפשר לתקציב הכולל להיות מאוזן. בהקשר הזה צריך להסביר שלמעשה ביטול מענק ההישבון הוא חלק מההנחות עליהן מתבסס תקציב המדינה, כשנפועל זה עדיין לא בא לידי ביטוי. אם כן ביטול מענק ההישבון וצמצום התקציב הנובע ממנו הם חלק מההנחות עליהן מתבסס תקציב המדינה של שנת 1985. למרות שעברה כבר יותר ממחצית שנת התקציב עד היום הדבר לא בוצע ואם הקיצוץ הזה לא יתקיים יהיה עלינו למצוא סעיף אחר.

מ. בר-און:

האם יש היום חריגה בתקציב כתוצאה מכך?

א. גיבטון:

הקטע הזה חסר ואם הוא לא יתבצע יהא עלינו למצוא מקור תקציבי אחר כדי שלא יוצר גרעון.

הבעיה השנייה היא בעיה של המחירים היחסיים;

ואני מדבר בעיקר על הון ועבודה. למרות מה שנאמר פה על-ידי התעשיינים יש הרגשה, שמתחזקת בתקופה האחרונה גם על-ידי נציגי התעשייה בשיחות שאנו מקיימים אתם, שאולי היה עידוד יתר להון בהשוואה לגורמי יצור אחרים. הדבר הזה מביא לתופעות של השקעות יתר בהון. אני מדבר על תקופה של כמה שנים. אתה רואה תופעה של הון לא מנוצל, כשהפריזון של ההון הולך ויורד בשנים האחרונות ובשוליים יש גם ביצוע של השקעות שאינן כדאיות למשק ואולי גם לא למשקיע. לדעתנו, אין ללמוד מההתרחשויות של החודשים האחרונים; אלה חודשים שלא מאפיינים את מה שקורה במשך תקופה ארוכה ואין ללמוד מהם על מגמות ארוכות טווח, לא מבחינת קצב ההשקעות וכיוצא בזה.

באופן כללי כשמסתכלים על המגמה - רואים שאין

ירידה במלאי ההון, מלאי ההון הולך וגדל אם כי באיטיות.

מ. בר-און:

זה מנוגד למה שאמר מר שלר.

א. גיבטון:

הסטטיסטיקה לא מאמתת את הטענה שלהם. אנו חושבים שיש עליה במלאי ההון, לפי הנתונים. התעשייה עוברת שינויים לא רק בישראל כשהמעבר הוא מהשקעות בתעשייה כבדה, בסיסית, לתעשיות שהן יותר מתוחכמות, יותר עצימות עבודה, עם ערך מוסף יותר גבוה.

אני רוצה להבהיר שאמנם יש בחוק הזה הרעה מסויימת

מבחינת ההטבות שניתנות לתעשייה, אבל אי-אפשר להתעלם מההטבות שניתנו במקביל.

ד. תיכון:

איזה הטבות ניתנו במקביל?

א. גיבטון:

הוועדה הזאת אישרה את תיקון מס' 25. על שולחן הוועדה יונח בימים אלה תיקון מס' 26 שמציע מסלול הטבות חלופי במקום המענק. תיקון זה יובא לוועדה בימים הקרובים. על כל פנים, הממשלה אישרה זאת. הממשלה אישרה הצעת חוק שתוגש לוועדה בימים הקרובים, הנוגעת לקביעת מסלול הטבות חלופי שלפיו במקום מתן מענקים או הלוואות לפי חוק עידוד השקעות הון יינתן פטור מלא ממס למפעל מאושר באיזור פיתוח א' למשך 10 שנים. באיזור פיתוח ב' הפטור יינתן למשך 6 שנים ולמפעל באיזור אחר הפטור הוא למשך שנתיים.

מ. בר-און:

כלי אבחנה של יצור מקומי או חיצוני.

א. גיבטון:

החוק לא עשה אבחנה זו מעולם. לכן יש פה הטבה למפעלים שהם עצימי עבודה. זו הטבה אחת שניתנת.

במקביל לביטול מענק ההישבון החליטה הממשלה על זירוז התשלומים של המעבקים וההלוואות. לגבי המעבקים האלה החליטה הממשלה שהם צריכים להיות משולמים תוך שבועיים מיום הגשת הבקשה ולא בצברת ריבית. הערך הכספי של ההלוואה הזאת עולה על הערך הכספי של מענק ההישבון שיבוטל, שלא לדבר על היתרונות שיש לדבר מבחינת התכבון הפיזי של המפעל ומבחינת השחיקה של הכסף שנבעה מקבלתו בשנים בהן היתה אינפלציה גבוהה, כשלאיחור בקבלת הכסף היתה משמעות רציבית.

ארחיב את הדיבור במעט על התקציב. מדובר פה לא על הרעה של הסקטור התעשייתי ומי שמדבר כך טועה. בסופו של דבר הממשלה יכולה תמיד להחליט שבכוונתה להגדיל את התקציב, לרוגמא, מ-300 ל-400 מליון דולר. אנו באים למנוע מצב שבהיסח הדעת וללא כוונה מוקדמת תארע חריגה מהתקציב, כפי שארעה בשנה שעברה, כשהחריגה הסתכמה ב-100 מליון דולר. סכום כזה הוא בבחינת חריגה ניכרת שיכולה להכביס את כל התכבון התקציבי לבעיה.

לגבי מענק ההישבון - אני רוצה להדגיש שאין היום משמעות למענק הזה ולשם שלו. קודם כל, המיסוי על היבוא קטן מאד מאז חוקק החוק.

מ. בר-און: האם יש לך נתונים?

א. גיבטון: לגבי היבוא של חומרי הגלם אין היום מיסוי.

ד. תיכון: אתה טועה. הדבר לא חל על חומרי הגלם אלא על הציוד.

א. גיבטון: אני מקבל את התיקון. אני מדבר על הציוד. עם הבאת הקבלות מהמכס קיבל האדם את מענק ההישבון. כך היה בהתחלה. אחר-כך קבוע אחוז מסויים, 5%, ולמעשה הדבר איבד ממשמעותו, הן מהצד הריאלי כי כבר אין למעשה מיסוי בהיקף כזה על ציוד, ומאידך השם עצמו איבד מטעמו, כלומר: המעבק הפך להיות מעבק לכל דבר. ביטול המעבק יאפשר בעצם לסייע למספר יותר גדול של מפעלים בתקציב הנתון.

אשר לסוגיית ביטול הלוואות הפיתוח - יש לכך כמה טעמים. ראשית, הממשלה החליטה שהיא רוצה להקטין את מעורבותה בשוק ההון, עם כל העיוותים הנובעים מהדבר הזה. זה היה הצעד הראשון החשוב ביותר.

י.ז. אמיר: האם פירוש הדבר שגם הלוואות הפיתוח לרשויות המקומיות בוטלו?

א. גיבטון: לא. הדבר הזה אמור לתרום ליציבות המשק והוא יקטין את אי הוודאות לגבי משק שבמצא באינפלציה. היציבות, רבותי, היא התמריץ מספר אחד להשקעות בתעשייה.

מ. בר-און: התעשיינים דיברו על זמינות הון ועל פער במימון.

א. גיבטון: בתקציב שיוגש על-ידי שר האוצר לממשלה יש 150 מליון דולר שאנו מציעים שישוחררו לשוק ההון, דרך קופות הגמל, לצורך מתן הלוואות לתעשייה, החקלאות והתיירות. זה ייבטל באמצעות מוסדות מימון ענפיים. אני מעריך שהממשלה תוכל לאשר את ההצעה הזאת אם התקציב שיוגש לה יהיה מאוזן. אם התקציב לא יהיה מאוזן הדבר לא יתקיים, אך אם נצא מהנחה שתקבל הצעת תקציב מאוזנת הממשלה תשחרר 150 מליון דולר לשוק ההון.

לגבי המענק הגלום בהלוואות - כשהוחלט על

ההלוואות האלה אף אחד לא שיער שרמת האינפלציה תהא כה גבוהה והגילום היה מקרי לחלוטין ולא מתוכנן. לכן אי-אפשר לטעון שהיום יש הרעה. אי-אפשר לטעון שכשהתעשייה

הלכה להשקעות היא ידעה שחהיה אינפלציה גבוהה וכי המעבק הגלום יהיה כזה. צילמנו בחודש יולי את המצב מבחינת הסובסידיה הגלומה ואמרנו שהמעבק הגלום ירוץ הלאה. כשהאינפלציה ירדה ל-3% בחודש יכולנו לומר: נקטין את המעבק כי היום כביכול ערכו רב יותר משום שהאינפלציה ירדה, אבל אין כוונה לעשות זאת. אי-אפשר לטעון כל חודש:בואו נבדוק מה הרמה במשק.

בטען כי הריבית בהלוואות עלתה מ-7,5% ל-13%, אין לכך ולא כלום לבושא שלפנינו. גם לפני כן כשהריבית הנקובה היתה 7% הבנקים גבו ריבית אפקטיבית יותר גבוהה. אי-אפשר לקחת את הריבית השולית ולהשליך ממנה לגבי הריבית האפקטיבית שעומדת לכל מפעל ומפעל. לקחנו את הריבית הנורמטיבית שהיתה בחודש יולי ועל-פיה קבענו את הסבסוד. על זה אנו רוצים לשמור.

בסעיף 10 להצעת החוק חלה טעות. סעיף 10(2) בהצעת החוק מתייחס לתוספת ובו נאמר: "שיעור מעבק ההשקעה למפעל מאושר שהוא מפעל תיירות ... מפעל תיירות אחר 5%". אין כוונה לעשות אבחנה בין מפעלי תיירות המצויים באיזור פיתוח א' לכאלה שבמצאים באיזור פיתוח ב' ושיעור המעבק שבניהם צריך להיות 12%.

קריאה: לא רק בשני האיזורים האלה מדובר אלא בכל הארץ.

א. דמביץ: בהמשך לדבריו של מר גיבטון אני רוצה להעיר הערה. מר גיבטון הזכיר את ענין מסלול ההטבות החלופיות במקום המעבק, היינו אותו תיקון שמכין עתה האוצר ואשר יבוא לוועדה. ממה שבמצאתי למד אתמול מהגב' דר-זיו, ועדת הכספים היא שביקשה ביולי, כשדנו בחוק, שיוסיפו את המסלול החלופי הזה וועדת השרים לענייני כלכלה אישרה לפני מספר שבועות עקרונות של המסלול הזה. יש טיוטה של ההצעה ואפשר יהיה להגיש אותה לוועדה בשבוע הבא כחלק מהחוק הזה. כך האוצר לא יהיה חייב להגיש הצעת חוק בפרדת אלא אפשר יהיה לשלב את ההוראות הללו בחוק זה. הדבר תלוי באישורים בתוך הממשלה ובאישור הוועדה הזאת. בכל אופן היוזמה של הדבר היתה בוועדה הזאת.

היו"ר י. ארידור: אני מבין שהאוצר מסכים לכך שבנקיים היום את הדיון בהצעת החוק ולא בגיש אותה לקריאה שניה ושלישית, מתוך מחשבה שבשבוע הבא בוכל לקבל את ההשלמה, כפי שאמר מר דמביץ.

א. דמביץ: זה ייקח אולי שבועיים.

היו"ר י. ארידור: יש הסכמה כזאת. ברשמו ארבעה חברים. אני מציע שבמקום לתת עכשיו את רשות הדיבור לחברים שנרשמו, בתחיל לדון בסעיפי ההצעה והחברים יוכלו להעיר הערותיהם ורך הסעיפים השונים. אני מציע זאת פשוט כדי לקצר את מהלך הדיון.

י. ארצי: אני מציע שתקצה זמן של חצי שעה לגנרל דבטה.

היו"ר י. ארידור: הרי איני מגביל את תוכן הדברים והזמן. רציתי שכל חבר יעיר הערותיו ובוכל להתקדם בדיון בסעיפים.

י. ארצי: לפעמים אין קשר בין ההערות שחברים רוצים להעיר לבין האמור בסעיפים.

הדיון על הצעות התיקונים יכול להיות דיון טכני בלבד, אך אני חושב שנחטיא את המטרה אם נתעסק אך ורק בסעיפים, גם אם מדובר בשניים-שלושה שינויים מהותיים הנוגעים למדיניות. אני חושב שאנו חייבים להעדיף דיון יותר יסודי בנושא הזה, כי אנו לא דנים כל יום בחוק הזה. אנו במצאים במצב כלכלי כזה בו היינו צריכים לזמן דיון כדי לנסות להבהיר לעצמנו את הנושא ולערוך את עצמנו לגבי ההשלכות של חוק זה על המצב הנתון.

המצב הנתון מתבטא בשני דברים מרכזיים:
 א) דיבורים על צמיחה; ב) דיבורים על אבטלה. מטרתו של החוק לעידוד השקעות הון - ואני מסתכל על הסעיף הראשון שבו - היתה פיתוח כושר הייצור של משק המדינה, ביצול יעיל של אוצרותיה וכיוצא בזה. המגמה היתה לאפשר לאותם מפעלים שיכולים לעבוד משמרת שניה - לעבוד יותר. מטרה בוספת של החוק היא להקטין את היבוא ולהגדיל את היצוא, להקים או להרחיב מפעלים וכדומה. אלה הן מטרת מרכזיות והשאלה שלי היא באיזו מידה החוק הזה ממלא תפקידו מבחינת השגת המטרות הללו. משרד הכלכלה והתכנון מדבר על כוח משימה. היכן הקשר בין כוח המשימה לחוק לעידוד השקעות הון? היכן הקשר בין זה לבין המאמץ לגייס משקיעים מחוץ לארץ תחת הסיסמה כוח משימה? היכן זה מיושם? האם יש מינהלה המרגישה את בוכחות המשקיעים ואת הופעתם לארץ או שאנו במצאים עדיין בשלב של דיבורים ערטילאיים?

בחוק הזה מוקדש פרק שלם לנושא הנבייה להשכרה. מהאינפורמציה שיש בידי הדבר הזה כמעט לא קיים יותר, כי היתרונות המועבקים במישור הפיסקאלי והמימנצי הם כאלה שהעניין הפך ללא כדאי לחלוטין. האם אמנם האינפורמציה הזאת נכונה? או שמא יש יוזמה בתחום הזה? האם הממשלה או המשרד המוסמך שינו את מדיניותם והם יורדים מהרעיון של דיור להשכרה, גם לרותיקים וגם לעולים? השאלה היותר פורמלית היא האם לא הגיעה השעה לתקן את הסעיף הזה? אני מקווה שהמדיניות לא השתנתה. אני מכיר את הנושא מהצד של העולים הבתקלים בקשיים כשהם צריכים לרכוש דירה, כשהתוצאה של הדבר היא שמרכזי הקליטה מלאים. אני שומע מאנשים שהחוק הזה לא מעודכן בהתאם לצרכים. האם מישור עוסק בבניקת הנושא או בעריכת רביזיה בתחום הזה?

היכן מצוי נושא הצמיחה? וזה נושא שמתקשר

לדברים שאמרתי קודם.

אני מבקש שבקבל אינפורמציה לפני שניכנס לדיון בחוק. אולי אנו יכולים לדעת מה היו ההשקעות בשנה האחרונה? באיזה כיוונים הולכים? האם רק אלה הם השינויים המוצעים? אני מקבל, למשל, שצריך לחזק את משרד החקלאות. אני מוכן לשקול אפשרות שבמקום מתן כסף יתנו הקלות פיסקאליות, אבל השאלה שלי מתייחסת יותר למקור מאשר למיקורו. האם יש מישור שמבסס להתאים או לבחון את החוק הזה לאור המציאות הכלכלית החדשה בה אנו בתרונות?

ג. שפט:
 בשעתו כשעלה הנושא של מתן המענק במקום החלק המסובסד בהלוואה תמכתי גם אני בכך, אבל בשיחה שקיימתי עם מספר מנהלי מפעלים שבדקו את העניין באמר לי שמבחינה חשבונתית זה אמנם מסתדר אך מבחינת האפשרות להשגת ההלוואות העניין מתחיל להיות בעייתי. ביתן ההפרש שבין המענק להלוואה אך קודם ההלוואה היתה ניתנת בתנאים יותר נוחים והיום קשה להשיג את הכספים.

מ. בר-און:
 גם אם יתקבל התיקון ניחס לסכום של 150 מליון דולר?

ג. שפט:
 כן. הבנקים דורשים בטחונות מעל ומעבר, אולי בצדק, אך מצד שני קשה להשיג את הכסף בשוק. אני רוצה לשמוע מה נעשה בעניין הזה כדי שלא ייצא שכרו של החוק בהפסדו.

ע. עלי:
 רבותי, הממשלה הזאת מדברת הרבה ועושה מעט ודווקא בתחום הזה של ההשקעות והצמיחה יצאו בתופים ובמחולות, במיוחד ראש הממשלה שחזר עם סיפור שכאילו הוא הביא במסע הראשון שלו מיליארד דולר. התברר שהכל היה בועת סנון והדים ותקשורות אפשר לעשות מכל דבר, כשלא היה דבר כזה ולא נברא.

אני רוצה באמת לדעת כמה מהסכום של מיליארד דולר הגיע לכאן? לפי מיטב ידיעתי לא הגיע אף לא סנט אחד. בסך הכל מכל ההכרזות וההצהרות מאומה לא יוצא. הצורך בצמיחה כלכלית ובפיתוח התעשייה הוא צורך חיוני. כל אחד מאתנו מסתובב בערי הפיתוח וער לסכנה האיומה, הזוראית, שמצפה לנו. אנו יושבים על הר געש. אם לא תיפתר בעיית האבטלה והמחסור בתעסוקה אנו יכולים להרוס את הרקמות העדינות של החברה הישראלית. האפשרות היחידה לפעול היא לא להמתין לדולרים מארצות הברית ולא למשקיעי חוץ, אלא האפשרות היחידה היא לפעול במתן עידוד דרך החוק להשקעות הון. בעצם החוק הזה הרע את תנאי המשקיעים. קודם כל, ביטלנו את ההלוואה שהיתה קיימת.

זה לא החוק.

א. גיבסון:

ע. עלי:

פרט לביטול מענק ההישבון יש שתי בעיות. אולם, רבותי, ביטול מענק ההישבון הוא בעיה מספר אחד ובצדק אמר חבר-הכנסת שפט שאי-אפשר להשיג כספים מהבנקים. היום יש מחנק באשראי ואם משיגים כסף משיגים אותו בתנאים כאלה שאי-אפשר לעמוד בהם. זכרון שעניין ההלוואות לא הופיע בחוק לעידוד השקעות הון, אך היה מקובל שבערי הפיתוח קיבלו הלוואה משלימה של 40% מגובה ההשקעה והיום מבטלים את העניין הזה. היום לא זותנים הלוואות. במקום 70%-75% מגובה ההשקעה שקיבלו עד כה כעת יקבלו 30%-35% וכל הטענות שאפשר להשלים את היתר בעזרת הבנקים הן טענות סרק, זה לא רציני כי אי-אפשר להשיג כסף. כדאי שחברי הוועדה, וחבר-הכנסת אמיר שדאג לערי הפיתוח, יידעו שהתיקון הזה ירע בצורה קשה את מצבן של ערי הפיתוח. לאחר שחוק זה יתקבל בכלל לא תהיה אפשרות של השקעות בפיתוח התעשייה והאבטלה תלך ותגבר.

אני רוצה להזכיר לחברים את מה שאמר נציג

האוצר בענין התיירות. זותנים מענק של 12% וגובה המענק ניתן לכל איזורי הארץ שווה בשווה. אדם שירצה לבנות מלון במטולה או בקרית שמונה יקבל את אותם 12% שיקבל זה הרוצה לבנות מלון בירושלים או בתל-אביב ומעצם ההשוואה בוצר קיפוח ואפליה לרעה. למה אדם צריך ללכת ולהשקיע בקרית שמונה? האם המרחק משם לשדה התעופה קטן יותר? יש כאן אפליה וצריך לתת את הדעת על כך. יש לגרום לכך שיהיה פער ברור בדרגות המענק הזה.

האם אתה ער לעובדה שמלונאים לא יהיו מרוצים
מרעיון זה?

מ. בר-און:

ע. עלי:

אני רוצה לדאוג לכך שהערים המרוחקות תזכנה להטבות המתאימות כדי לעודד את התיירות בהן. אנו צריכים לדאוג לתעסוקה במקומות הללו ותעסוקה תהיה באמצעות תיירות, תעשייה ומסחר. המסחר בערים הללו בלאו הכי מוגבל ומצומצם. את התעשייה החוק הזה הולך להרוס עוד יותר. איזו העדפה תהיה למשקיע לבנות את המלון בקרית שמונה ולא בתל-אביב? איזה טיפוש יילך לשם כשהוא יכול לקבל את אותם תנאים במרכז הארץ? אני מבקש שתהיה אבחנה.

דבר אחרון - צריך להבין שחוק עידוד השקעות

הון בא לעודד השקעות הון וזה מכשיר בידי הממשלה להפנות את התעשייה דווקא לאותם מקומות בהם היא נחוצה ואם המשאבים וההטבות אינם מספיקים וזעומים הממשלה מאבדת את המכשיר הזה באמצעותו היא יכולה לכוון את התעשייה לאיזורים בהם היא נחוצה. מי שדואג לערי הפיתוח - ולא רק במס שפתיים - צריך להתקומם בגד המגמה הזאת שפוגעת בראש וראשונה בערי הפיתוח. אני מבקש מאלה שאיכפת להם לעשות כל מאמץ בענין הזה ויפה שעה אחת קודם.

ד. תיכון:

רבותי, גדלתי על ברכי החוק הזה ובטלתי חלק בתיקון אחדים מהתיקונים, הן כעובד מדינה והן כאיש שבא מהצד השני של השולחן. את החוק הזה צריך להחזיר לממשלה. את התיקון הזה צריך להחזיר לממשלה ויש להחזירו לכל ממשלה שתרוצה להמשיך בחקיקה הזאת. מצד אחד אתה רואה אבטלה גואה שעברה את ה-8.3% ובערי הפיתוח היא מגעת כמעט ל-12%, כשמה שצריך לעשות זה לעודד את הקמת התעשייה שם וליצור מקומות עבודה באותם מוקדי אבטלה, אך מצד שני מה שעושה הממשלה זה הצעד ההפוך. הממשלה באה ואומרת: מה שנתנו עד עכשיו - מעכשיו ואילך ניתן פחות, ואולי גם ניצור כלים כאלה שאי-אפשר יהיה להשקיע יותר בהקמת תעשיות חדשות באיזורים המרוחקים. רבותי, עיקרו של החוק מנוסח בסעיף 1(3): "קליטת עליה, חלוקה מתוכננת של האוכלוסיה על פני שטח המדינה ויצירת מקורות עבודה חדשים".

את החוק הזה אפשר לחלק לארבעה בדבכים: הנדבך האחד - מינהלה. לגבי המינהלה מוצע תיקון המשקף את מה שקורה בממשלה. משרדים מסוכסכים מולידים פונקציות נוספות ומביאים לכך שמרכז ההשקעות שבלאו הכי נחשב למוסד מסורבל ביותר יורחב יותר ויהיו בו נציגים של משרד התיירות ומשרד הכלכלה והתכנון. אני מתאר לי שלאחר שתהיה ריאורגניזציה בממשלה יהיו עוד כמה שרים שירצו להיות מיוצגים במינהלה זו. אני, למשל, סבור שאת מרכז ההשקעות צריך לבטל.

מר גיבטון, לא בכדי לא קבעו במשך 29 שנה תקרה למעצקים כי ידעו שהדבר הזה הוא בלתי-מציאותי. מדינת ישראל רצה בכל העולם כדי לגייס יזמים וכששמעו בעבר שיש איזה תיקון בחוק לעידוד השקעות הון באחת הארצות בעולם וחשבו שהוא טוב - אימצו אותו. אתם באים ואומרים בפעם הראשונה: יכול להיות שיהיו תעשיינים שירצו להשקיע, ומי המשווגע שירצה להשקיע במצב הנוכחי, אך אם ימצא אותו משוגע שירצה להשקיע - אתה תוכל לגבז ולקטול את אותה השקעה באמצעות הודעה בה תאמר שאתה מגביל או מבטל את גובה המענק, קרי: לומר שהמעצקים אזלו. במשך 37 שנים סרבנו לכלול את התקרה בתקציב, במודע ובכוונה. מה שצריך לעשות היום זה לשפוך כספים כדי לעודד השקעות. זה לא נכון שמלאי ההון במדינת ישראל גדל. אם אתה לוקח את הסטטיסטיקה וכולל בה תחנות כוח - אתה יכול לומר שמלאי ההון גדל. כשאתה אומר שמלאי ההון גדל בשאלת השאלה איפה הוא גדל. החוק הזה מיועד בעיקרו לעידוד התעשייה באיזורי הפיתוח ושם לא רק שמלאי ההון לא גדל אלא הוא קטן בצורה די ביכרת ואני מכיר היטב את הנושא כי הייתי אחראי עליו שנים רבות.

לגבי התיירות - חבל שלא נמצא כאן נציג משרד התיירות, אבל כשיוצרים סולם של הטבות חייבים להבדיל בין האיזורים. לא יעלה על הדעת שאדם הבונה מלון בירושלים או בתל-אביב יקבל בדיוק את אותו סיוע שניתן לאדם שיבנה מלון בקרית שמונה, במטולה, בסרום או באילת. מדינה עובדת על פי סדר קדימויות. אתם מבטלים זאת, אין יותר קדימויות. לכן אף אחד לא יקים תעשייה בערי פיתוח.

לגבי מענק ההישכון - צר לי, דור לדור יביע אומר אך התורה שבעל-פה נשכחה. לגבי מענק ההישכון האידיאולוגיה היתה קצת אחרת והיא נשכחה וטוב עשה מר עמוס מר-חיים שבישיבה האחרונה בנושא זה הוא ריענן את זכרונו. הוא אמר שמענק ההישכון בא לפצות על המיסים העקיפים. מנחינה זאת שום דבר לא קרה ולכן תמה אני -

על איזה מסים דובר?

מ. בר-און:

ד. תיכון:

מכס, מס קניה. בשעתו לא יכולנו לצאת מהענין של החזר המסים העקיפים וקבענו נוסחה של 5% פלט. אם אתה לא בוחן את מענק ההישבון בוצר מצב שכדאי לקנות ציוד בחוץ לארץ. מענק ההישבון בא לעודד רכישת ציוד מתוצרת הארץ וזה נשכח פתאום. האם המצב שלנו הוא כל-כך טוב שאנו צריכים לחזור למצב בו אנו מעודדים רכישת ציוד בחוץ לארץ?

לגבי זמינות ההון - רבותי, שיהיה ברור, מי שהולך להקים מפעל תעשייה או מפעל תיירותי באיזור פיתוח הוא הולך לשם לא משום שזה המקום הטוב ביותר להשקעה אלא כדי לקבל תמריצים ועל-פי התיקון הזה בטל את כל התמריצים מערי הפיתוח. פעם עשיתי חשבון שרק שיחות הטלפון מקרית שמובה למרכז הארץ או בסיעות לרכישת חלפים עולות יותר מאשר כל המענק המוגדל. גם כשהיו תנאים טובים חששו, אך דבר אחד היה היתה זמינות הון וכשיזם בא להשקיע אמרו לו: אתה מקבל 40% הלוואת פיתוח בתנאים מסובסדים, 30% מענק, 5% מענק הישבון הלוואה וכך יש סיוע של 85%, כשהמשקיע היה צריך לדאוג ל-15% זה היה הדבר שמשך את כל היזמים לאותם איזורים. היום אומרים שהזמינות של ההון בטלה ומסבירים שיינתן פיצוי והלוואות משוק אחר. בינתיים בוטלו הלוואות הפיתוח ושום דבר תחליפי לא בוצר. המשמעות של התיקון היא: לא יותר תעשייה באיזורי פיתוח ואנו כחלמאים נאשר את התיקון הזה ובעוד חודש נבטל אותו וניתן סיוע פי ארבע כדי ליצור מקומות עבודה, כל זאת בשעה ששיעור האבטלה מגיע ל-8.3%. כשחשבו על החוק הזה שיעור האבטלה היה 4.9% ועדיין ממשיכים לחשוב שעולם כמנהגו נוהג ושמים ריחיים על צווארו של מי שמעז וחושב להשקיע מחדש.

רבותי, את החוק הזה צריך להחזיר לממשלה. יש לומר באומץ שוועדת הכספים לא משתפת בקטילת היזמים.

דיברו על תיקון 26 שהפך ל-25. אם יבואו שני יזמים וישבו עם ראש הממשלה ויסבירו לו שמוטורולה רוצה להקים מפעל והם רוצים הטבות במיסים - יתנו להם ומכלל היזמים יקחו. אין כאן הצמדה לגבי מענקים. אנו רוצים לקבל תמונה רחבה של תכניות הממשלה בנושא עידוד השקעות ההון בתעשייה ובעיקר בערי הפיתוח, כשתעשייה לצורך הענין הזה כוללת גם תיירות. אני חוזר על דברי שיש להחזיר את החוק לממשלה ויבואו לכאן כל שרי הממשלה ויאמרו לבו איזה צורך הם רוצים בחקיקת התיקון הזה בשעה זו.

פ. גרופר:

אני רוצה להתרכז על נושא התיירות. אני רוצה להיכנס לווכוח בשאלת ההשקעות בערי הפיתוח. אולם אי-אפשר לומר בצורה כוללנית שיש לעודד את התיירות בערי הפיתוח. תיירות, עם כל הכבוד, אי-אפשר לומר לגביה ערי פיתוח ותו לא. בסדום בונים מלונות כי באיזור מצוי ים המלח. בטבריה יש אקלים מיוחד, אילת היא אילת. עם כל הכבוד, תיירות יש לעודד בכל חלקי הארץ מפני שתיירות היא הענף היצרני הכי טוב למדינת ישראל. אין לנו ענף טוב יותר מכך, יש שמש, מים, מזג אוויר נוח ואת זה באמת אנו מוכרים. אנו צריכים ללכת לכל פינה ובלבד שיהיו תיירים שירצו לפתח את נושא התיירות. ביקרתי בספרד וראיתי מה הם מסוגלים לעשות בתחום התיירות. עם של 40 מליון תושבים מביא 40 מליון תיירים. יש שם מלונות בחוף הים, במרכז, בהרים ונגבעות. התיירות מכניסה לנו דולרים יותר מהתעשייה וגם ההשקעה בתיירות איננה כגודל ההשקעה בתעשייה. לכן, בניגוד לדעתו של חנר-הכנסת תיכון, אני חושב שהתיקון הזה בחוק ביחס לתיירות הוא בהחלט צודק.

מ. בר-און:

הדיון גלש באופן טבעי לדיון הרבה יותר עקרוני מאשר דיון על הפרטים המובאים בפנינו בהצעה. היתה בגיעה לצמיחה במשק בדברי החברים. נדמה לי שעכשיו הזמן לבקש שבשנועות הקרובים תבוא הרמה הבכירה בממשלה לדיון בשאלה מה מתכננת הממשלה לעשות במונחים של מעבר לכיוון הצמיחה. אני חושב שהצמיחה לא תתחיל לפני אפריל של השנה הבאה. בעצם גיבוש התקציב לשנה הבאה הוא התשובה לשאלה איך הממשלה רואה את ענין הצמיחה. נדמה לי שמוטב לדון בנושא הצמיחה לא אגב הדיון בפרטים שמובאים בנייר הזה אלא דרך דיון נרחב בשאלה איך הממשלה רואה את השלב הזה שכדאי שיגולם בתכנונים התקציביים לשנה הבאה.

אני בעד החוק הזה, ברוב סעיפיו. יש לי כמה הערות. חבר-הכנסת התייחס לענין מסגרת התקציב. אני לא יודע מה היה נהוג בעבר. אולי היה נהוג בעבר שהיה גן פתוח ואולי צריך לנכות על כך. צריך לדעת במה עוסקים. אם אין מספיק כסף - אולי צריך לפגוע בתקציב הבטחון.

היו"ר ג. ארידור:
אחד המאבקים שלי היה להכניס הגבלה תקציבית לחוק לעידוד השקעות הון כי לא יכול להיות דבר שהוא פרוץ. אם אתה מגביל את תקציב הבטחון, תקציב החינוך ותקציב הסובסידיות - תגביל גם את התקציב הזה.

מ. בר-און:
הערתך מחזקת את דעתי. יכול להיות מצב שבאמצע השנה תהיה הרגשה שיש לחץ גדול, בבקשה, הממשלה תחליט להוסיף כסף. היא הרי יכולה לקבל החלטה על תוספת, אם על-ידי משיכות יתר ואם על ידי העברה מסעיף לסעיף. אני חושב שהוועדה תעשה טעות אם היא לא תאשר קודם כל את הסעיף הזה שאומר שיש להגביל את התקציב.

לדיון על הצמיחה אני מבקש לדעת באופן יותר מפורט ומוסמך מה בין דעתך לבין דעתו של חבר-הכנסת תיכון בנושא מצב ההון. האם הוא באמת גדל? האם הוא קטן? חבר-הכנסת תיכון אמר שהוא גדל בממוצע הגלובאלי, אך קטן מאד במקומות רגישים. אודה לך אם תוכל לתת לבו בדרך או שניים בתוח של הענין.

באופן טבעי עלו חברים על הענין של הלוואות מול המעבד. מאחר והדבר בקבע לפי תקנות הממשלה - בצדק עלו על כך כאן. בענין זה אני רוצה לקבל תשובות למספר שאלות. ראשית, דיברת על העברת סכום של 150 מליון דולר מקופות הגמל לצורך הזה. מתי זה יקרה? איך זה יבוצע? באיזו מידה זה עונה על הביקוש?

אני חושב שכולנו מרגישים שיש בשינוי שעשיתם ליקוי בנושא הזמינות והערבונות. אם אתם מוצאים לזה פתרון - בבקשה. אני בהחלט חושב שהממשלה צריכה להקטין את מעורבותה בשוק ההון. להערה שלך חבר הכנסת עלי - ואני מקבל את המצוקה בנוגע לזמינות ההון - לפני שבאת דיבר נציג האוצר על הצעה להעמיד הון לרשות המפעלים האלה. אני בטוח שבאופן עקרוני תסכים לכך שטוב להקטין את מעורבות הממשלה בשוק ההון.

לא קיבלתי תשובה ברורה לגבי הטענה על רמת הריבית. אנו יודעים שהריבית במשק בחודשים הקרובים תהיה ~~4%-5%~~ או ~~5%-6%~~, ריבית אפקטיבית. במונחים אלה איך עומד גמול הגילום מול האפשרות לקבל הלוואות? לפי זה בראה אם יש קיפוח, אם אין.

אני הוצה להעיר הערה בקשר לסעיף המתייחס לנציגות במינהלה. מדוע לא בחוץ לשלב בה עוד שני גורמים, נציג התעשיינים ונציגי ערי הפיתוח? לממשלה יש הרי רוב במינהלה והואיל וכך אפשר לשמוע אותם.

היו"ר י. ארידור: החתול יישב ליד השמנת - -

מ. בר-און:
זו הזדמנות להשמיע, לא רק לאחר מעשה. אולי זה לא צודק.

לגבי התיירות - חבר-הכנסת עלי אני חושב שאתה צודק. ה-12% נחוצים לתיירות בכל הארץ. אם אפשר לשקול תוספת מעל לזה לערי הפיתוח אולי זה דבר ששווה לבדוק אותו. היינו עדים פה למידת השכנוע של גורמי התיירות ולכן תוקן התיקון.

לענין מענק ההישבון - בדמה לי שהזעקה היא לא במקומה ואנמק מדוע. שמענו, ובצדק, שכנגד ביטול מענק ההישבון תהיה אפשרות לחלק את הכסף בצורה הרבה יותר טובה ואלה שלא צריכים את מענק ההישבון לא יקבלו את הכסף, מי שכן - יקבל. בדמה לי שביטול מענק ההישבון הוא ראציונאלי כי הוא מעניק אפשרות לעזור יותר לאלה שצריך לעזור להם.

יש להסתכל על החוק כמות שהוא. בסך הכל רובו נכון, אך כאמור אני חושב שנחוץ קיום דיון עמוק בנושא הצמיחה בכלל.

י.ז. אמיר:
אדוני היושב-ראש, אני באמת לא רוצה להיכנס לוויכוח מדוע הגענו עד הלום, כמו שעשה ידידי, ראש עיריית עפולה, עיר הפיתוח, מפני שזה לא יתרום מאומה. ראשית, הממשלה עוד לא התפרקה, כשהיא תתפרק -

ע. עלי:
איזו טענה מהותית או עקרונית יש לך בקשר לדברים שלי?

י.ז. אמיר:
הזכרת את בסיעתו של ראש הממשלה לחוץ לארץ. האם חשבת שנשגה אחת אפשר לגייס מיליארדים של דולרים?

ע. עלי:
שיביא 100 מליון, 300 מליון.

י.ז. אמיר:
אם היו בותנים לו לעבוד - הוא היה מביא.

עלינו לראות את המציאות לנגד עינינו. המציאות אומרת שיש להקטין את התקציב, בכל המובנים. הבעיה היא היכן מקצצים והיכן אסור לקצץ. לעביות דעתי, ביטול סעיפים 40(ב) ו-40(ה) יביא להחלשת החלשים. מה קורה פה? אם לא תהיה מהפכה במחשבה ביחס לערי הפיתוח - דבר לא יעזור. דובר כאן על גובה מענק ההשקעה למפעל מאושר שהוא מפעל תיירותי. ציהלתי משא ומתן עם המלונאי זאב שיף שרצה להקים בית מלון באחד המקומות בערי הפיתוח, עם תכנית למרכז ספורט ועם אלף יחידות דיור, עם אפשרות לשכנע את עובדי הקמ"ג להתגורר במקום, כשדובר גם על רכבת חשמלית. הדבר היה חוסך כסף רב לממשלה, ולא רק בדלק של עשרות אוטובוסים מדובר. מר שיף ביקש קצת יותר מענק מהמקובל בכל מקום בארץ ופה אומרים 12% מענק לכולם. איזו עדיפות תהא בעיני המשקיע לערי הפיתוח? איזו מוטיבציה תהיה לו להקים את המלון בעיר פיתוח? בניית מלון בירושלים יותר אטרקטיבית. היינו צריכים לבקש בהמלצות שלנו לתת יותר מענקים לגליל ולנגב, להכפיל את המענקים. עלינו להמליץ שיתנו להולכים למקומות הללו 25% מענק. בניית בית מלון ליד דימונה, כשים המלח משמש אטרקציה לתיירים, היתה מביאה לשינוי. לא יעזור שום מענק לתעשייה. הבעיה שלנו היא שחרור ממס ההכנסה. ארצות-הברית שנותנת מיליארדי דולרים כמענקים לידידיה ברחבי העולם היתה מוכנה לשחרר ממס את התעשיינים באריזונה וכן את התושבים. היא שחררה ממס לתקופה ארוכה מאד. אם נאמר למשקיעים מהארץ ומחוץ לארץ שמשחררים אותם מתשלום מס הכנסה למשך 5-7-10 שנים - זו תהיה אטרקציה. אז באמת תהיה ביצוע של מדיניות פיזור האוכלוסין. העובדים החסרים יבואו לאותם מקומות. כך צריך לפעול.

ממשלת ישראל צריכה לומר לנו, לפני הכנת התקציב הבא, מהו האחוז מהתקציב הלאומי המיועד להשקעות, לצמיחה. הדבר צריך להיות קבוע מראש. בדע 10%, 15% או אחוז אחר מיועדים לכך. שישנו ויחליטו ואנו חייבים לדעת. לא ייתכן שמחר יהיו משקיעים שנחזיר אותם לביתם בגלל שעברנו את גובה התקציב. יש 120 אלף מובטלים ואני לא רוצה לדבר על מה שגרם לכך שיהיה שיעור כזה של מובטלים. הרי מאז 76-1977 כמעט שלא קם מפעל בוסף אחד, נעיקר נגגב. כמו קצת מפעלים בעפולה ובמקומות אחרים. להיפך, בסגרו שם מפעלים.

י. צנן:
האם עכשיו קמים מפעלים?

י.ז. אמיר:

אני מאד מקווה שלקראת התקציב הבא המפעלים יתחילו לקום. עלינו לתת למשקיע כספים. המדינה כמדינה צנטרליסטית יכולה להקים מפעלים. פעם ביקשו מאתנו לסגור את מפעלי ים המלח ומפעלי הברום. היום מפעל הברום הולך להשקיע 190 מליון דולר כדי להכפיל את היצור בו. בים המלח רוצים להגיע היום להפקה של 2,5 מליון טון אשלג.

י. צבן:

למה הממשלה לא עושה?

י.ז. אמיר:

קודם כל הממשלה הצליחה לבלום את המשק מאבדון.

אני חושב שאחת ההמלצות העיקריות שלנו צריכה להיות ההמלצה שיש לשחרר ממס משקיעים ובעלי מפעלים למספר שנים. היו מפעלים שקיבלו 120%-140% מההשקעה הבסיסית שלהם. היו מפעלים שקיבלו 20%-40% מההון החוזר שלהם והרבה עשו מזה ספקולציות, ולא רק בבורסה. היו מפעלים שאף השקיעו כספים מחוץ למדינה. אני בהחלט אומר שאסור שיהיה מס שפתיים.

י. צבן:

מס שפתיים זה הדבר היחידי שמשלמים כאן באופן מלא.

ע. עלי:

חבר-הכנסת אמיר, האם אתה תומך בדעתך?

י.ז. אמיר:

בהחלט. בזמן האחרון נעשו מאמצים לקראת הצמיחה. בשלושת החודשים האחרונים הצמיחה עלתה ב-3%.

פ. גרופר:

אתה יודע מה אמרו על העיר - -

י.ז. אמיר:

אתה אמרת בשנת 1965 שבמפעלי ים המלח משקיעים דולרים ואנו אמרנו שהים הזה יהפוך להיות ים החיים.

לדעתי, אסור למחוק את הסעיפים שציבתי. משרד הממשלה צריכים לאפשר למפעלים ממלכתיים להשקיע מהובם. אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, שיש היום אפשרות שהמפעלים הממלכתיים, הכימיים, בדרום ישקיעו במפעלים חדשים והם מוכנים לתת בין 1000-2000 מקומות עבודה נוספים. צריך רק לקבל אישור שמכפפם הם יכולים להשקיע במפעלים נוספים. ויש להם תכניות. אני מציע להזמין לכאן את מנכ"ל מפעלי ים המלח ולשמוע את הדברים ממנו.

אם לא גפשט את הבירוקרטיה אף משקיע לא יגיע אלינו. בתחום הזה יש בעיות רבות שצריך לטפל בהן.

לבסוף, שמעתי אתמול את שר האוצר. אני בדעה שאין לאשר את הצעת החוק היום. אולי צריך להקים קרן צמיחה. ההסתדרות הקימה קרן.

י. צבן:

אם להיות רציניים - אני רוצה לומר כך: אני מקבא בחברים שיכולים לקבוע היום עמדה לגבי החוקים מהסוג הזה, באיזו מידה ועד איזו מידה אפשר וצריך לתת תמריצים להשקעות של מפעלים וכיוצא בזה, כי הרי הוויכוח בינינו הוא לא על כך שצריך לעודד השקעות. למרות כל הדיבורים על עידוד השקעות אנו יודעים מה קורה בפועל ומה קורה בתחום הצמיחה.

בדיון עם בגיד בנק ישראל הצגנו בפניו את השאלה לגבי ההתאמה בין עומס הריבית המוטל על המפעלים לבין שאלת הרווחיות שלהם והבוסא בשאר לגבינו בבחינת תעלומה. אני חוזר לבקשה שלנו, והדברים נרשמו בזמנו בפרוטוקול. בשעתו הובעה הסכמה על-ידי בציגות התעשיינים - הסכמה שזמן רב ציפיתי לשמוע אותה - לכך שהם מוכנים לבדיקת נושא התמורה להון, גם ההון המושקע וגם ההון האחר. ועדת הכספים צריכה לדעת מהי הרמה בסוגיה הזאת

ושרי האוצר התססאו בשאלה זו רבות. כשבאים אל שר האוצר תעשיינים ונוכחים הוא אומר שהוא רוצה לדעת עד כמה הבכי הזה אמיתי והאם הנתונים שמונחים על השולחן משכנעים, או שווים בדיקה. סיפר לי רק השבוע ראש אחד החוגים הרלוונטיים באוניברסיטת תל-אביב שהוא היה במשלחת של ארגון אקדמאי ביבלאומי. הוא סיפר לי שהוצגה בפני ועדה של הקונגרס האמריקני בעיה הזוגעת למעבר לפרישה, לפנסיה, ומה אפשר לתבוע מהתעשיינים ומה אפשר לתרום על-ידי הממשלה. הוא סיפר על הדרך בה בחקרו כל הגורמים שהופיעו בפני הוועדה ועל החומר שהם נתבעו להביח מראש מתוך ידיעה שאם הם יטעו -

שם זו עבירה פלילית.

היו"ר י. ארידור:

י. צבן:

אני כבר לא מדבר על המבנה הנורמטיבי, שזו ועדה חוקרת. רבותי, אנו מקבלים החלטות בעניינים האלה מבלי לדעת את המטריה האמיתית. אני רוצה לבצל את העובדה שראש המכון לפריון עבודה הקודם, מר מידן, שפרש או הוחלף, כדי לשמוע מספר דברים. אני מציע להזמין את האיש הזה. היום הוא יכול לדבר באורח יותר חפשי. זה אדם שצבר בסיון רב ויידע בתחומים האלה ושמעתי ממנו לא מזמן על חוויה שהוא עבר בנסיון לבדוק האם המהנדסים בתעשייה הישראלית אמנם עלות העבודה שלהם גדולה יותר מאשר באירופה ובארצות-הברית. כל הנתונים שהיו בידינו הזימו באופן חד את הטענה הזאת. הוא בפגש עם תעשיינים מתעשייה עתירת היידע. באוניברסיטה התקיימה פגישה והוחלט לערוך מחקר בנושא. באמר לי שהיתה התקפלות טוטאלית של התעשיינים מהענין. והמסקנה היא די ברורה. אני חושב שיש חשיבות רבה מאד, גם לגבי השאלות של התפוקה והפריון, לשמוע את דעתו. כך נדע את הדברים טוב יותר. אני די במצוקה. ישנה אבטלה גדולה, יש סכנה באשר להתמוטטות של מפעלים וחרדים באם לתת השקעות כי לא יודעים לאן הן הולכות.

אשר לבציגות במינהלה - אני מבין שחבר-הכנסת בר-און העלה את הנושא כהרהור. אני בהחלט מקבל את מה שהשתמע מהתגובה המחודדת של היושב-ראש. אם היתה מציע שתהיה נורמה קבועה שהיא אכן מתקיימת שבטרם מקבלים החלטה שומעים את הבציגים השונים, ביחא, אך ברגע זה נוצרת סימביוזה בתוך הוועדה בין הפקידות בארץ לבין גורמים אחרים ואז אין לך אפשרות לשיפוט עצמי.

ראשית, אציין כהערה טכנית שבעיית ההלוואות איבה קשורה לחוק.

א. גיבטון:

לגופו של ענין, אני חושב שיש הגזמה רבה בתיאור הבעיה כשמדובר על ממוצעים. אם ביקח היום את זמינות ההון הסבירה של מפעל באיזור פיתוח א', בואו נראה מה יש לו: יש לו מענק של 30% לפי החוק (ופה אני מוריד את מענק ההישבון), יש לו מענק במקום הלוואה בסדר גודל של 9% מההשקעה, אם הוא מייבא ציוד, וזה 50%-60% מההשקעה במפעל, על זה הוא מקבל אשראי ספקים של 85% כמקובל, והוא מגיע בזמינות אשראי ל-90%. נשאר לו להשקיע מהזכו העצמי 10%.

לא לכולם יש אשראי ספקים.

ג. שפט:

המשקיע, מעבר לכישוריו המקצועיים, צריך להוכיח יכולת פיננסית.

א. גיבטון:

העובדה שבאמת מספרים כאלה קיימים היא אחד הגורמים לבירוקרטיה כי אז הפקידות הממשלתית משתדלת לבטל; היא אומרת: החוק מחייב אותי לתת כך וכך ולכן אקשה בקבלה. זה גורם לכך שהפקידות הבכירה הופכת להיות "אובר אופיישנט".

היו"ר י. ארידור:

קודם המימון היה עודף ולא הכל הושקע. ואני מדבר על הממוצע. זה אולי בא לקצף הפסדים מתחום אחר וזה מראה על משהו לא נורמלי. הצעת החוק הזאת באה להכניס את הנושא הזה למשטר נורמלי.

א. גיבטון:

אם יורשה לי, אני רוצה להגיב לדבריו של חבר-הכנסת תיכון שאמר שצריך להחזיר את הצעת החוק לממשלה. אני חושש שזה אחד הדברים שעלולים לגרום לכך שנחזור למשטר הכלכלי של חודש יולי. אנו הרי רוצים להגיע לאקלים מסוג שונה וההצעה הזאת משתלבת בדברים האלה.

חבר-הכנסת ארצי, ענין הבניה להשכרה לא בוטל. לא זכור לי, לפחות בשנה האחרונה, שאיזה שהוא גורם, בין ממשלתי ובין פרטי, שבא בהצעה לשינוי החוק הזה. אם תבוא הצעה - נשמח להתייחס אליה.

אשר לנושא הצמיחה שהעלה חבר-הכנסת ארצי - לפני כשבועיים התקיים ביוזמת משרד האוצר בראשות מנכ"ל משרד האוצר, כינוס של כמה מטובי הכלכלנים בארץ מכל הסקטורים, מהאוניברסיטאות, מהתעשייה וכיוצא בזה. היתה הסכמה כללית לכך שהגורם מספר אחד לחידוש הצמיחה הוא אינפלציה נמוכה ויציבות. זה תנאי הכרחי והיתה מחלוקת האם הוא מספיק או לא. רוב המשתתפים בכינוס אמרו שהוא כמיט מספק כדי להשיג צמיחה, ואני מדבר בצורה מאד פשטנית, אבל צריך להפנות מקורות מצריכה שוטפת להשקעה, וזאת ברמה הממלטית, כשזה בדיוק מה שהממשלה מבססה לעשות היום. אי-אפשר ליצור משוואה כזאת שמצד אחד תהיה עזרה של הממשלה ומהצד השני תהיה צריכה. אם רוצים ליצור צמיחה יצרנית ולא צרכנית אנו חייבים לפנות מקורות כדי שהמשק יוכל להשקיע והמשקיע לא חייב להיות הממשלה. הצעת החוק הזאת משתלבת במאמץ ליצור איזון בין ההכנסות השונות כדי שתהיה צמיחה.

לשאלה האם יהא זה זכון לעודד קודם כל דווקא השקעות הוביות, ... זה הרי גורם יצור אחד מבין השניים העיקריים. לשאלה כמה השקעות היו בשנה האחרונה ישיב מר הוידוביץ, סגן מנהל מרכז ההשקעות.

י. דוידוביץ: סדר גודל ההשקעה בתעשייה בלבד היה 500 מליון דולר ואני מדבר על השנה הקודמת, מינואר עד דצמבר 1984. בתעשייה הושקעו 500 מליון דולר, בתיירות 250 מליון דולר ו-250 מליון דולר נוספים בדברים אחרים. נסך הכל מיליארד דולר.

מ. בר-און: מה קורה השנה?

י. דוידוביץ: זה בע סביב 50% ביחס ל-1984 ויש גם ירידה בביצועים.

י. מצא: אני מבקש אינפורמציה בנושא הביצועים.

י. דוידוביץ: כשמפעל מקבל אישור ואין ביצוע במשך 5 חודשים - זה לא אומר שהוא לא הולך לבצע. מכל מקום, יש פיגור בביצוע.

י. ארצי: איזו סנקציה יש בנושא הביצוע?

י. דוידוביץ: אם תוך שנה אני רואה שמפעל לא מבצע היקף של 20% - אוטומטית אני מבטל. מה-1 באפריל 1985 קיצרנו את התקופה לשנה.

א. גיבטון: חברי הכנסת עלי ותיכון דיברו על כך שהצעת החוק בותנת הטבות לתיירות באורח שווה לכל חלקי הארץ. אני חושש שיש פה איזו טעות. אם משהו מזיו-יורק קונה רכיב אלקטרוני מסויים - לא איכפת לו אם הרכיב הזה מיוצר בקרית שמונה או בתל-אביב, אבל אם הוא בא לקאפשה בישראל - מאד איכפת לו היכן להיות. בתי מלון בונים במקומות

14.11.85

שהם אטרקטיביים מבחינה תיירותית. יחד עם זאת, בחוק עצמו, בסעיף 40, ביתנה סמכות לשר התיירות לקבוע תחומי איזורים מיוחדים לענין מפעלי תיירות. אם שר התיירות יהיה בדעה שיש לעודד איזור מסויים מבחינה תיירותית - הוא יכול לעשות זאת, הסמכות מועבדת לו בחוק.

חבר-הכנסת תיכון התייחס לנושא האנטלה. אני חושב שתהא זו טעות לפרוט מדיניות כלכלית לגורמים ולומר מה עם האנטלה כשיש בעיה עם השוק המוניטרי. מדובר על תכנית כלכלית שלמה וצריך זמן כדי שהיא תתחיל לשאת פרי. אם מדברים על הצעת החוק הנוכחית - אני חושב שהיא תסייע למניעת אנטלה, ולא להיפך, כי עידוד מופרז בהשקעות הון בא על חשבון עבודה. כשמדברים יותר מדי על הון ומשקיעים בו יותר מדי - זה בא על חשבון גורם הייצור ששמו עבודה. המדיניות כפי שהיא מתגבשת עכשיו באה לאזן בין השניים. יש הצעות ורעיונות בקשר להפחתת עלות העבודה. אם ישתחררו מקורות תקציביים - הם יופנו להקטנת עלויות העבודה.

י. צבן:

זה אומר שיורידו את הברוטו ויפצו בנטו. האם אתם חושבים שעוד לא עשיתם מספיק בתחום הזה? אני יכול לתת לך נתונים שראו מה קרה לבני העבודה בהקשר הזה. 25% מההכנסה הצמודה שלהם ירדה.

א. גיבסון:

ברור מאליו שאם אתה יכול לעודד עבודה על-ידי זה שאתה נותן שכר מסויים ועושה זאת כדאי למפעל להעסיק פועלים - אתה תורם להקטנת האנטלה, ולא להיפך.

לענין הרחבת המיבהלה - כבר היום יש למשרד התיירות נציג במיבהלה אלא שהיום הוא לא קבוע והוא בא כשעולה נושא שקשור לתיירות. לא נראה לי שיהא זה סירבול יתר אם הנציג של משרד התיירות יופיע באופן קבוע לישיבות המיבהלה.

יש טעות חמורה בהצגת המגבלה התקציבית באופן הבא: יבוא יזם, תאשר את ההשקעה שלו ואז באמצע השנה תאמר בגמר התקציב ולא תקבל. לא כך הם פני הדברים, זה לא נכון. המגבלה היא לא על התשלום אלא על ההרשאה להתחייב. המגבלה היא על מספר האישורים שהמיבהלה תוציא, כשהיקף האישורים יהא כזה שניתן יהיה לעמוד במסגרת התקציבית, אבל מי שקיבל אישור ויש התחייבויות כלפיו, לשלם לו, במקרה כזה ודאי שהמיבהלה תשלם. אם הממשלה תעמוד בפני מצב שיהיה צורך בעוד סכום של 2-3 מליון דולר כדי לשלם למשקיעים שקיבלו כבר את האישור - אני מניח שהיא תבוא לוועדה ותבקש העברה תקציבית.

לענין מענק ההישבון - במקורו בא המענק במקום מסים עקיפים. התמונה בענין זה השתנתה מאז חוקק החוק. מסי הקניה והמכסים על ציוד השקעה אינם גנוהים. איני יודע מה ההגיון הכלכלי / המענק ההישבון בא לעודד קניות מתוצרת הארץ. היום יש פער בשערי החליפין בין היבוא ליצוא בהיקף של 10%-11%. המכס המוטל היום בא בסך הכל לצמצם את הפער הזה בשערי החליפין ועל זה לפצות - אני לא חושב שיש טעם.

לחבר-הכנסת בר-און - דיברת על הצמיחה -

פ. בר-און:

אני מציע שיקויים דיון יותר רחב בנושא הצמיחה.

א. גיבסון:

הצעת החוק הזאת משתלבת במאמץ ליצירת אקלים מתאים לצמיחה. בתונים מפורטים על מלאי ההון - בגיש לוועדה

בכתב תוך כמה ימים.

אשר להקצאה של ה-150 מליון דולר, אותו סכום שמשרד האוצר הציע לשחרר מגיוס דרך קופות הגמל - אם הצעת התקציב תאושר בממשלה ובכנסת, ההקצאה תהיה החל מתחילת שנת הכספים הנאה, היינו מ-1 באפריל 1986. ייתכן שזה יקרה קודם וזה תלוי בהתפתחות בשוק המוניטרי.

מ. בר-און: כיצד הדבר ינוצע בפועל?

א. גיבטון: קופות הגמל חייבות לקנות אגרות חוב ממשלתיות במקור או בשוק המשני, ב-90% מאמצעיהן, ולפי המוצע יתאפשר להן לקנות באחוז מסויים גם איגרות חוב של מוסדות מימון ענפיים, כמו: הבנק לפיתוח התעשייה, החברה לפיתוח מפעלי תיירות וכיוצא בזה. אותן מוסדות ינפיקו לקופות הגמל אגרות חוב וכנגד זה הם יקבלו כספים שאותם הם יעמידו בתנאים דומים לרשות המשקיעים בתיירות, בתעשייה ובחקלאות. הריבית תהיה ריבית שוק.

י. ארצי: האם תהיה לאוצר איזו מעורבות באותה קרן למניעת אבטלה או הקרן למען הצמיחה של ההסתדרות? או שמא ההסתדרות תנהל את הקרן לפי שיקוליה היא?

א. גיבטון: למיטב ידיעתי זו קרן של ההסתדרות ואין לממשלה נגיעה בה.

לגבי המענק הגלום בהלוואות - בתנאי השוק הנוכחיים המענק הזה היה מתקרב לאפס. לו היינו מחשבים היום את המענק הגלום בהלוואות הפיתוח הוא היה מתקרב לאפס. הריבית השקלית זמוכה, הריבית הבסיסית היא 4%, הריבית על הלוואות פיתוח 6% ולכן אני מניח שלו היינו עקביים העניין הזה היה פועל לרעת התעשיינים ולא לטובתם. אילו היינו מקבלים את הצעת התעשיינים ומעדכנים כל הזמן את המענק לפי תנאי הריבית בשוק - הוא היה שואף לאפס.

הוצע לצרף למינהלה בציגים של התעשיינים וערי הפיתוח - לא אניע על כך את דעתי ואני מניח שלא זה יהא הדבר שיעכב את אישור ההצעה. אם הוועדה תחליט לזכון שיש לעשות כן - היא יכולה להביא הצעה בפני הממשלה. לפי החוק הקיים יש ועדת ערר ובוועדה זו למעט היושב-ראש כל השאר הם בציגי ציבור, שהם בציגי התעשייה והבנקים; לכן אני חושב שמובטחת הביקורת הציבורית על החלטות המינהלה.

היו"ר י. ארידור: תודה רבה. אני מציע שנעבור עתה לסעיף הראשון בהצעת החוק. יש לי שאלה. אין לי התנגדות שיהיו במינהלה בציגים של משרד התיירות ומשרד הכלכלה והתכנון. אני שואל מדוע הממשלה צריכה למנות את הנציג ולא השר הזוגע בדבר? בסעיף המקורי, סעיף 9, המינוח הוא כזה שאת נציג משרד האוצר תמנה הממשלה וכיוצא בזה ואילו לגבי נציג משרד החקלאות לא כתוב שהממשלה תמנה אותו. אני מציע למחוק את המלים "תמנה אותו הממשלה".

ת. פנחסוביץ: או לומר זאת גם לגבי נציג משרד החקלאות.

היו"ר י. ארידור: אני חושב שאם מדובר בנציג של המשרד - השר הממונה עליו צריך למנותו.

א. גיבטון: בפועל הנוהג הוא אכן כזה. אין לי התנגדות לשינוי.

ת. פנחסוביץ: אפשר לומר שאת הנציג ימנה השר.

אריאה: אפשר למחוק את המלים "תמנה הממשלה".

י. ארצי: אנו מסתכנים בכך שאנו לא כותבים מי הממנה.

י. ארצי: זכון, לזה איני מסכים. אסור שיתפרש שהמנהלה היא שממנה את הנציגים.

ת. פנחסוביץ:

אפשר לומר: שממנה השר של אותו נציג עליו הוא ממונה. לגבי החקלאות ההשמטה בטעות מקורה. בלאו הכי הממשלה תמיד ממנה את הנציג שמציע השר. אפשר לומר: שימנה השר שלו.

היו"ר י. ארידור:

אם זה מוסכם - ייאמר בכל הסעיפים: נציג אותו משרד שימנה השר.

י. דווידוביץ:

אסור שישתמע מזה שכל שר יכול למנות.

היו"ר י. ארידור:

הניסוח יהיה כזה שמינוי הנציג יהיה על-ידי השר של אותו משרד.

הוחלט:

לאשר את סעיף 1 בתיקון הטכני שהנציג ימונה על-ידי השר האחראי על משרדו.

היו"ר י. ארידור:

אנו עוברים לסעיף 2. לי אין הערות. אין התנגדות ואנו מאשרים את סעיף 2.

הוחלט:

לאשר את סעיף 2.

היו"ר י. ארידור:

אנו עוברים לסעיף 3.

א. דמביץ:

מכיוון שסעיף 8 מבטל את סעיף 40 ה' אין טעם בהפניה לסעיף 40(ה). לכן מוצע הביטול.

א. גיבטון:

זה קשור לסעיף 8 המדבר על ביטול מענק ההישבון. (קורא סעיף 40(ה)). סעיף 40(ו) קובע את שיעור מענק ההישבון. סעיף 3 שבהצעת החוק שלפניכם מדבר על מחיקת סעיף 40(ה) שנוטל.

היו"ר י. ארידור:

אין התנגדות לאישור סעיף 3. הסעיף הזה מאושב.

הוחלט:

לאשר את סעיף 3.

היו"ר י. ארידור:

אנו עוברים לסעיף 4.

א. גיבטון:

לגבי סעיף 4(1) הרעיון הוא שמפעל תיירותי יוגדר באורח דומה למפעל תעשייתי. כך יש שיפור במצבם של מפעלי התיירות. קיבלנו את המלצת שר התיירות שההגדרה של מפעל תיירותי תהא כהגדרת מפעל תעשייתי.

י. דווידוביץ:

לגבי בית מלון יש אנחנה בין פרויקט תיירותי שהוא בית מלון לבין זה שאיבנו פרויקט תיירותי. באמר כאן "מפע המיועד לשרת תיירות לישראל, לרבות בית מלון או חביון כמשמעותם בחוק שירותי תיירות".

היו"ר י. ארידור:

האם הנושא הזה מתואם עם שר התיירות?

א. גיבטון:

כן.

היו"ר י. ארידור:

אני מבין שיש הסכמה לאשר את סעיף 4. אנו מאשרים את הסעיף.

הוחלט:

לאשר את סעיף 4.

- היו"ר י. ארידור:
אנו עוברים לסעיף 5.
- א. גיבטון:
סעיף 40 עוסק בזכות למענק השקעה. סעיף 5 שבהצעה בא להשוות מצבו של מפעל תיירותי למצב מפעל תעשייתי.
- א. דמניץ:
מאחר ומשווים את מצבו של מפעל תירותי לזה של מפעל תעשייתי אין צורך בסעיף 40(ב) ולכן גם הסימון (א) מיותר.
- היו"ר י. ארידור:
אין התנגדות לאישור. אנו מאשרים את סעיף 5.
- הוחלט:
לאשר את סעיף 5.
- היו"ר י. ארידור:
אנו עוברים לסעיף 6.
- א. דמניץ:
סעיף 6 הוא סעיף טכני.
- א. גיבטון:
קודם נאמר בסעיף 40(א)(1) "המענק לפי סעיף 40 יהיה באחוזים המפורטים בתוספת, ולגבי מפעל תירות - אם השתמשו השרים בסמכותם לפי סעיף 40(ב) - באחוזים שיקבעו השרים באישור ועדת הכספים של הכנסת". עתה מוצע לומר בסעיף 6 "באחוזים המפורטים בתוספת..".
- היו"ר י. ארידור:
אנו מאשרים את סעיף 6.
- הוחלט:
לאשר את סעיף 6.
- היו"ר י. ארידור:
אנו עוברים לסעיף 7.
- א. גיבטון:
סעיף 7 מתייחס לקביעת תחומי האיזורים לצורך החוק. מוצע להוסיף "בהסכמת שר התיירות".
- היו"ר י. ארידור:
אנו מאשרים את סעיף 7.
- הוחלט:
לאשר את סעיף 7.
- מ. בר-און:
האם לוועדת הכספים יש סטנדינג בהקשר הזה?
- קריאה:
לוועדת הכספים יש סטנדינג בקביעת האיזורים.
- היו"ר י. ארידור:
אנו עוברים לסעיף 8.
- א. גיבטון:
סעיף 8 דן בניטול מענק ההישבון.
- היו"ר י. ארידור:
אנו מאשרים את סעיף 8.
- הוחלט:
לאשר את סעיף 8.
- היו"ר י. ארידור:
אנו עוברים לסעיף 9. סעיף 9 משלים את סעיף 8. זהו סעיף טכני. אנו מאשרים את סעיף 9.
- הוחלט:
לאשר את סעיף 9.

היו"ר י. ארידור:
עד כאן. את הסעיפים הנותרים נשאר לשיבה הבאה.
אני מבין שממילא התחייבנו שלא לגמור את החוק היום
והממשלה תגיש את התיקונים הנוספים שהיא רוצה להגיש.

ת. פנחסוביץ:
לגבי התיקונים הנוספים - אם יש מקום להביאם לידיעת
גופים מסויימים - בדאג שקודם הם יועברו לידיעתם.

היו"ר י. ארידור:
אם כך, אנו מעכבים את המשך הדיון בסעיפי החוק
עד שהממשלה תודיע ועל עמדתה הסופית בנושא.

אני מודה לכם. הישיבה בעולה.

(הישיבה בבעלה בשעה 13:00)